

THE GRIEF OF ROD GRANNY

GORGES OCLOO
TONEELHUIS / LOD MUZIEKTHEATER

CONCEPT, TEKST, REGIE, COMPOSITIE,
SCENOGRAFIE
Gorges Ocloo

ACTRICE
Tine Joustra

SOPRAAN
Nobulumko Mngxekeza-Nziramasinga

MEZZOSOPRAAN
Nonkululeko Nkwinti

BASSO PROFONDO
Ntuthuko Ziqubu

GITAREN
Charlton Daniels

CELLO
Dane Coetzee

DRUMS/PERCUSSIE
Carla Williams

GELUIDSONTWERP
Victor Hidalgo

LICHTONTWERP
Lies Van Look, Gorges Ocloo

DECORONTWERP
Senne Suls, Chris Reijnen, Noah Dockx,
Niels Antonissen, Patrick Jacobs

KOSTUUMONTWERP
Tanya Maldonado, Esther Reijnen,
Mariona Pujadas (stage)

HOEDEN
Atelier Anne Stoffels

STAGE REGIE
Pjotr Durlet, Tyler Cunningham

KLEEDSTERS
Kathleen Van Mechelen, Celine van der
Poel

UITVOERING DECOR
decoratelier Toneelhuis: Senne Suls,
Chris Reijnen, Sibren Hanssens, Niels
Antonissen, Noah Dockx, Patrick Jacobs,
Patrick Van Tricht ('Bob')

UITVOERING KOSTUUM
kostuumatelier Toneelhuis: Tanya
Maldonado, Esther Reijnen, Mariona
Pujadas (stage)

PRODUCTIELEIDING
Kristien Borgers

TECHNISCHE PRODUCTIELEIDING
Sibren Hanssens

GELUIDSTECHNIEK
Victor Hidalgo

LICHTTECHNIEK
Lies Van Look, Barbara De Wit

TONEELMEESTER
Pim Janssen

TECHNIEK BOURLA
Henk Vandecaveye, Filip Van
Berendoncks, Brian Doms, Raf Joossens

STAGE TECHNIEK
Alexander Franck, Luke Wilson, Seth
Timperman

PRODUCTIE
Toneelhuis, LOD *muziektheater*

IN SAMENWERKING MET
Artscape Theatre Centre Cape Town (ZA)

MET DE STEUN VAN
de Diplomatieke Representatie van
Vlaanderen in Zuid-Afrika, de Tax
Shelter van de Belgische federale
overheid, Gallop Tax Shelter, Sabam for
Culture

MET DANK AAN
Elise Buntinx, Ellen Stynen, Marleen le
Roux, Hilde Bollen, Cathy Berx, Gustaaf
Janssens, Brecht Debackere, Isa Tubbax,
Bart Mommerency, Jan Velaers, Pol
Dehert

TONEELHUIS

THE GRIEF OF RED GRANNY

THE CELEBRATION OF LIFE

Het vertrekpunt van de voorstelling *The Grief of Red Granny* is een vrouw die niet in het openbaar mag rouwen om de dood van haar man. Gorges Ocloo heeft de situatie losjes gebaseerd op een historisch feit uit de Belgische geschiedenis. In 1934 komt koning Albert tijdens een bergbeklimming om het leven. Het protocol laat niet toe dat zijn vrouw, koninging Elisabeth, deelneemt aan de publieke begrafenis. Ze kan niet anders dan haar verdriet en haar herinneringen in pijnlijke eenzaamheid verwerken. Zonder de hulp van anderen en zonder de ondersteuning van een formeel ritueel. Het is een werkelijkheid die we tijdens de covid-pandemie pijnlijk hebben leren kennen. De vrouw staat voor de tallozen in deze wereld die om verschillende redenen niet op een gepaste manier kunnen rouwen om hun dode geliefden: slachtoffers van oorlog, van natuurrampen, van aanslagen, van ontvoeringen, ...

De muzikale ruggengraat van *The Grief of Red Granny* is het *Stabat Mater* van Pergolesi. Het *Stabat Mater* is een Middeleeuws Latijns gedicht over het verdriet van Moeder Maria over de dood van haar gekruisigde Zoon. Het is tientallen keren op muziek gezet. De versie van de jonggestorven Italiaanse componist Giovanni Battista Pergolesi (1710-1736) behoort tot de bekendste interpretaties. Tezamen met de *Pietà* van Michelangelo is het *Stabat Mater* van Pergolesi een van de meest iconische expressies van verdriet en rouw om een geliefd iemand in de westerse cultuur.

Gorges Ocloo is een kind van verschillende culturen. Hij groeide tot zijn twaalfde op in Ghana. In zijn voorstellingen werkt hij bij voorkeur in de postkoloniale tussenruimtes waaruit de moderne samenlevingen steeds meer opgebouwd zijn. Terwijl de plek van religie, ritueel en collectieve expressie van leed en rouw in de westerse cultuur steeds onduidelijker en vormelozer aan het worden is, blijven andere culturen - ook in de diaspora - sterker vasthouden en voortbouwen op hun spirituele en religieuze tradities. Voor *The Grief of Red Granny* maakte Gorges Ocloo een radicaal arrangement van Pergolesi's *Stabat Mater* dat live door muzikanten en zangers uit Zuid-Afrika wordt uitgevoerd. "I will bring Pergolesi to my Voodoo Church", aldus Ocloo. In zijn enscenering confronteert hij het verinnerlijkte rouwproces van de vrouw met de expressieve rouw- en begrafenisrituelen uit verschillende culturen. Ocloo situeert zijn voorstelling in een ruimte die het midden houdt tussen een ruïne, een slaapkamer en de Tuin van Eden. Zes engelen - drie klassieke zangers en drie muzikanten - begeleiden de vrouw in haar verdriet. Ze gaat door een aantal fases van rouw. Ze wil zich aanvankelijk verhouden van iedere spiritualiteit, ritualiteit en collectiviteit. Maar naarmate de voorstelling zich afwikkelt, wordt ze langzaam opgenomen in de zang, de muziek en de dans om haar heen. De Engelen worden haar gidsen in haar tocht door een landschap van verlies, verdriet, verzet en uiteindelijk van aanvaarding en van nieuwe levenswil.

De integrale tekst van het *Stabat Mater* wordt gezongen, zij het in verschillende talen en in een mix van verschillende muzikale genres met naast klassiek ook metal, reggae, jazz,.... "Een bipolaire *Stabat Mater*" aldus Gorges, "want ook rouwen is niet rechtlijnig maar een emotionele achtbaan, de muziek is net als rouwen heel fysiek".

De première op 14 februari, Valentijnsdag, is door Gorges Ocloo bewust gekozen. Deze dag symboliseert voor velen de eenzaamheid en het gemis die gepaard gaan met verlies, vooral voor wie geen partner heeft of zijn of haar partner recent heeft verloren. Zoals in de tekst wordt gezegd: "One can veil one's face with a smile, and yet sleep coldly alone in a king's bed." Rouwen om een geliefde is een emotie waarin iedereen zich herkent, ongeacht zijn of haar culturele of ethnische achtergrond. Via die universele emotie laat Gorges Ocloo culturen en tradities met elkaar communiceren, wat resulteert in een voorstelling vol surrealistische beelden en gedragen door de muzikale ontmoeting tussen een van de spirituele hoogtepunten van de Europese barok en rouwrituelen uit Afrika, Azië (vooral India) en vergeten rituelen uit het Westen.

Cruciaal hierbij is Gorges Ocloos interesse voor Zuid-Afrika: "Mijn fascinatie voor Zuid-Afrika en in het bijzonder voor Zuid-Afrikaanse stemmen dateert van mijn kinderjaren in Ghana. Ik luisterde op cassettes naar Zuid-Afrikaanse liederen die ook in mijn kerk gezongen werden. Die stemmen hebben een blijvende indruk op mij nagelaten. Ik zou zelfs durven zeggen dat ik erdoor getraumatiseerd ben, zo ingrijpend ben ik erdoor geraakt. Iedere keer als ik naar het Zuid-Afrikaanse volkslied luister, ben ik diep geraakt: zoveel lagen, zoveel gevoelens. Er gaat heel veel rust uit van die stemmen, veel beheersing en tegelijk zitten ze vol emotie. Het zijn zeer aardse stemmen. Ze zijn niet gefabriceerd en geformatteerd zoals de klassiek geschoolde Europese stemmen. Ze zijn niet gevormd naar een bepaald model, maar worden omwille van

zichzelf gewaardeerd.”

De internationale samenwerking tussen Noord en Zuid is van groot belang voor Ocloos artistieke praktijk van de AfrOpera. De Zuid-Afrikaanse muziek is een essentieel onderdeel van zijn werk. De rijke traditie van koorzang en instrumentale virtuositeit in Zuid-Afrika maakt deze benadering bijzonder en wereldwijd uniek. Precies deze eigenschappen zoekt en benadrukt Ocloo altijd in zijn composities.

Zijn zoektocht naar een universele operataal, die niet uitsluitend geworteld is in de westerse traditie, vormt de kern van zijn visie. Met deze benadering verkent hij de nog grotendeels onontgonnen dimensies van een opera van de toekomst.

“Tijdens mijn voorbereiding aan de voorstelling *Moby Dick* ben ik heel Europa rondgereisd op zoek naar een sopraan. Maar er ontbrak steeds iets bij de zangeressen die ik hoorde. Een soort eerlijkheid. In 2015 zag ik een *Macbeth* in een regie van de Zuid-Afrikaanse regisseur Brett Bailey met muziek van Fabrizio Cassol, gebaseerd op de heksenkoren uit de *Macbeth*-opera van Verdi. Ik begreep niks van de voorstelling maar was heel erg ontroerd door de zang. Zes of zeven stemmen gaven mij het gevoel dat ik naar een koor van vijftig zangers zat te luisteren. Het was de eerste keer dat ik zwarte zangers opera hoorde zingen. En ik vond mijn passie: de AfrOpera. Die Zuid-Afrikaanse stemmen hebben mij nooit meer losgelaten. Het specifieke ervan is moeilijk te omschrijven: ze hebben iets oers, iets natuurlijks, iets kerkelijks, iets traditioneels, iets authentieks,... Het pathos zit al in de stem zelf. Veel Zuid-Afrikaanse zangers kunnen geen partituur lezen. Alles gebeurt vanuit het gehoor. De Zuid-Afrikaanse zangers voelen de muziek. Er komt weinig ratio bij kijken. Ze groeien op in de kerken met zingen zonder instrumenten. Ze leren naar elkaar te luisteren en met elkaar te praten via de zang.”

In *The Grief of Red Granny* verbindt Gorges Ocloo deze Zuid-Afrikaanse zangtraditie met het *Stabat Mater* van Pergolesi: “Ik heb maandenlang naar Pergolesi geluisterd. Alleen maar geluisterd terwijl ik dacht aan de Zuid-Afrikaanse stemmen. Ik heb geprobeerd om dat alles te voelen om van daaruit mijn compositie te schrijven. Ik vind dat de seks uit de opera verdwenen is. En daarmee bedoel ik sensualiteit, lichamelijke pathos,... Ik ben nu misschien wat te streng voor Europa want ik ben zelf voor een groot deel Europeaan. Europa heeft zoveel rituelen in de vuilbak geworpen en dat doet me pijn. Sinds de Franse Revolutie en het idee dat God dood is, zijn er veel rituelen in Europa gecastreerd. *The Grief of Red Granny* gaat over het terugvinden van een rouwritueel en over de *celebration of life*.”

Gorges Ocloo bewerkte het *Stabat Mater* voor basgitaar, drum en cello en verbindt zo de spiritualiteit van Pergolesi met een aards instrumentarium: “Ik wil de ijle zanglijnen van Europa verbinden met de warmte van het Zuiden. Door die koude en die warmte ontstaat er een orkaan. Ik vermeng het Latijn van het *Stabat Mater* met Zuid-Afrikaanse talen als het Zulu en het Xhosa (de kliktaal). De AfrOpera is een werk op lange termijn. Het is een werf. Niet iedereen zal dit appreciëren en sommigen zullen mij misschien zelfs verwijten dat ik geen respect voor Pergolesi heb. Het tegendeel is waar. Het opvallende is dat het na een tijdje heel normaal klinkt. Alsof die ritmes eigenlijk al in de muziek van Pergolesi zaten. Alsof het altijd zo is geweest. Ook Pergolesi experimenteerde met de muziek en de nieuwe instrumenten van zijn tijd. Ik doe niets anders. Ik plaats zijn muziek in een andere wereld dan de wereld waarin die muziek werd gemaakt, maar ik stel me graag voor dat hij het fantastisch zou vinden.”

Toneelhuis werkt met subsidies van de stad Antwerpen en de Vlaamse overheid
Grafische identiteit: Bureau BoschBerg

GALLOP
TAX SHELTER

**BELGIAN
TAX
SHELTER**

 Vlaanderen
verbeelding werkt

 STAD ANTWERPEN

GVA

 Radio1

TON&ELH&IS.BE